

Endringer i psykolog- og Psykologiutdanningene

Ingunn Skre

Ingunn Skre var leder av utvalget frem til mai 2006.

Det skjer viktige endringer innen psykolog- og psykologiutdanningene. Det gjelder opprettelsen av mastergradsstudier i psykologi ved norske universiteter og innføringen av EuroPsych-diplomet. Kan dette få foreningsmessige konsekvenser for Norsk Psykologforening? Vi representerer et utvalg som skal utrede spørsmålet frem mot landsmøtet i 2007. Vi skal også vurdere de arbeidsmarkedsmessige konsekvenser endringene kan medføre.

Debatten om disse forholdene har preget de siste numrene av Tidsskriftet. Vi ønsker denne diskusjonen velkommen, og vil at ulike synspunkter og stemmer kan komme frem. Her vil vi legge frem noen av våre foreløpige refleksjoner. Det vil fremgå at vi har flere spørsmål enn svar.

Masterstudiene og profesjonsstudiet

Universitetene har alle startet opptak til ulike masterstudier i psykologi, parallelt med at profesjonsstudiene opprettholdes etter standardene. Disse utdanningene kan bli en berikelse for det psykologiske fagmiljøet, og bidra med større mangfold i norsk psykologi.

De fire universitetene tilbyr masterstudier formet over to ulike lester: På den ene siden spissede mastergrader, for eksempel i kognitiv og biologisk psykologi, sosial- og samfunnspsykologi, og arbeids- og organisasjonspsykologi, og på den andre siden løst definerte mastere i generell psykologi. I dag tas det årlig opp totalt 155 studenter til masterstudiene ved universitetene og BI.

Til sammenligning er det et årlig opptak på 232 studenter til profesjonsstudiene. I tillegg vil R-BUP nord fra 2006 tilby et masterstudium i klinisk barne- og ungdomsarbeid.

Utvalget for vurdering av medlemskriterier og konsekvenser av endret utdanningsstruktur:
Anne-Kari Torgalsbøen, Universitetet i Oslo; Ingvild Svenkerud Aasen, Sykehuset Innlandet;
Anders Wahlstedt, Sørlandets sykehus; Britt Venner, Sintef; Roger Hagen, NTNU og Ragnhild
Klingenberg Stokke, Universitetet i Oslo (studentrepresentant). Anders Skuterud og Torleiv
Odland deltar fra Psykologforeningens administrasjon.

Masterstudiet er et teoretisk og empirisk studium over fem år, mens profesjonsstudiet i tillegg er et yrkesrettet studium med integrerte praksiselementer og går over seks år. Opptakskravet til masterstudium i psykologi er at det inngår minst 80 studiepoeng psykologi av de totalt 180 som utgjør bachelorgraden. Det sier seg selv at innslaget av grunnkunnskaper i psykologi er mindre hos mange av de som tar mastergrad enn i profesjonsstudiet. Til sammenligning kreves det i de foreslåtte europeiske standardene (EuroPsy) minst 125 av 180 studiepoeng i psykologi i bachelordelen av studiet. Mastergraden er to års fordypning som grovt sett består av ett års teoretisk og metodisk fordypning og ett år viet masteroppgaven.

Spørsmålet er i hvilken grad universitetene vil utdanne mastere i generell psykologi som har den samme teoretiske skoleringen som de profesjonsutdannede har, bortsett fra praksisperiodene og praksisrelatert opplæring. Dette vil i så fall være en gruppe med klar interesse for å arbeide innen

klinisk psykologi. Denne gruppen vil ønske å skaffe seg praksis, slik at de kan søke om autorisasjon som psykolog, dersom de ellers oppfyller EuroPsy-standarden i klinisk psykologi. En slik gruppe vil være i en konkurransesituasjon med profesjonsutdannede.

Hvem er masterne?

Det vet vi foreløpig lite om. Det vi vet, er at opptakskravet er høyt, og at det er snakk om dyktige studenter. Vi kan få en indikasjon på hva de blir, ved de medlemsundersøkelsene Norsk forening for psykologiske samfunnsvitere som organiserer mastere utdannet ved NTNU, jevnlig gjør blant sine medlemmer: Som første jobb arbeider om lag 40 % innenfor forskning eller undervisning, 20 % offentlig forvaltning, 15 % det private næringsliv, 15 % PP-tjenesten, 5 % habilitering eller klinisk virksomhet og 5 % innenfor andre områder. Det er en konkurransesituasjon mellom profesjonsutdannede og masterutdannede innen PP-tjenesten. På andre arenaer kan det foreløpig ikke sies å være noen direkte konkurranse. (Se også mainnummeret av Tidsskriftet, side 524–525.)

Hva skjer med profesjonsutdanningen?

Profesjonsstudiene er regulert av Standarder for norsk psykologeksamen, som er retningsgivende for autorisasjon som psykolog i Norge. Universitetene vil bevare profesjonsutdanningen. Universitetet i Oslo har besluttet direkte opptak fra videregående utdanning til profesjonsstudiet. Dette er begrunnet i et ønske om å få utnyttet de seks studieårene bedre, og å unngå overlapping og gjentakelser mellom årsstudiet (tidligere grunnfag) og første avdeling. Samtidig kan man se en glidning mot ressursdeling mellom profesjonsstudiene og bachelor- og masterstudiene med felles undervisning på en god del studiemoduler, særlig innen basalfagene.

Arbeidsmarkedskonsekvenser av masterstudiene

Om fem til ti år vil vi ha like høy årlig produksjon av mastere i psykologi som av profesjonsutdannede psykologer. Dette er en realitet som reiser mange spørsmål: Har universitetene foretatt undersøkelser av arbeidsmarkedet for mastere? Er dimensjoneringen av studieplasser styrt av samfunnets behov for arbeidskraft med høy kompetanse innen psykologi, av indre universitetsanliggender som ledig undervisnings- og veiledningskapasitet, eller av behovet for inntjening, etter at bevilgningene ved universitetene er blitt resultatstyrt?

Vil det oppstå konkurranse mellom masterutdannede og profesjonsutdannede? Det ser ut til at konkurranse om stillinger innen helsevesenet i svært begrenset grad vil forekomme, i og med at autorisasjon er et krav her. På andre arenaer vil masterne trolig konkurrere med andre samfunnsvitere. Her frykter vi at det er en viss overproduksjon, i og med at det ser ut til å være en viss arbeidsledighet blant samfunnsvitere.

EuroPsy-diplomet

EuroPsy er resultatet av en langvarig prosess i europeisk psykologi. De europeiske psykologforeninger gjorde et samlet vedtak i 2005, med aksept av EuroPsy-standarden som en riktig og gjennomtenkt standard for psykologutdanningen og et ønske om at EU skulle legge standarden til grunn for en fremtidig godkjenningsordning for psykologer i Europa. Dette siste er per i dag helt usikkert. Man

mente uansett at EuroPsy er et godt grunnlag å måle de ulike nasjonale utdanninger mot. Standarden er seks års utdanning som krav for selvstendig praktisering, og spesifiserer tre praksisområder: klinisk psykologi, pedagogisk psykologi og arbeids- og organisasjonspsykologi.

Standarden kan bli et godt fundament for profesjonell psykologisk yrkesutøvelse. Den vil kunne fremme tilgjengeligheten av adekvate psykologtjenester i hele Europa. Samtidig vil den kunne beskytte publikum mot ukvalifiserte tjenesteleverandører.

Den norske psykologprofesjonen kan altså få to ulike standarder i forhold til selvstendig praksis som psykolog. Vi kan ikke se noen grunn til å endre autorisasjonsordningen etter lov om helsepersonell. Men vi ser at psykologprofesjonen kan oppfattes som bredere enn autoriserte psykologer, og at det vil være ønskelig at det settes kvalitetskrav innen profesjonen også for de psykologer som ikke skal være godkjent som helsepersonell. Her kan EuroPsy være et godt utgangspunkt.

Foreningsmessige konsekvenser

Dette temaet reiser en rekke viktige spørsmål, som krever en bred og grundig diskusjon.

Hva vil konsekvensene være av at Psykologforeningen forblir som før, med medlemskap kun for autoriserte psykologer? Det er mulig at en egen organisasjon for mastere i psykologi vokser frem. Alternativt vil disse bli absorbert i eksisterende arbeidstakerorganisasjoner. Det er mulig at vi kan få klare fronter mellom klinisk og akademisk psykologi, dersom Psykologforeningen opprettholdes som en ren profesjonsforening. Tidsskriftet vil trolig få økt konkurranse.

Hva vil skje dersom landsmøtet i 2007 vedtar å åpne foreningen for mastere i psykologi (uten autorisasjon)? Vi kan få forvirring om hva en psykolog er. Vil vi få en slags deling i «A»- og «B»-psykologer? Kan vi få ulike lønnsnivåer, og derved en negativ lønnsglidning på grunn av økt konkurranse i arbeidsmarkedet? Kanskje dette vil skje uavhengig av hva vi gjør med foreningsspørsmålet, fordi det uansett blir flere om beinet.

Vil vi få konkurrerende fraksjoner innenfor en og samme forening, eller vil Psykologforeningen fremstå som en samlet og sterk organisasjon dersom vi samler alle psykologistemmene under samme tak? Hva med foreningens samfunnsansvar og ansvar for faget? Skal vi være proteksjonistiske og tenke på egen lønn og status, eller skal vi ta samlet ansvar for psykologifaget i samfunnet og heller tåle å være mindre eksklusive?

Til slutt et spørsmål om tid: Må Psykologforeningen ta en avgjørelse i denne saken i 2007? Skal den vente til landsmøtet i 2010, eller blir vi da for sent ute i forhold til utviklingen?